

LÄHME KÜLLA VIHMAUSSILE EHK KUIDAS SAAB BIO- JÄÄTMETEST KOMPOST?

ÕPPEPROGRAMMI LÜHIKIRJELDUS:

Vermikompostri näitel saavad läbi vaatluse, mängu ja tantsu selgeks kompostimise põhitööd. Lapsel tekib ettekujutus sellest, kuidas toimub looduses jäätmetest vabanemine ja toitainete ringlusesse suunamine. Uurime, kuidas jäätmed meie ümber üldse tekivad ning mil moel osa sellest loodusesse satub. Vermikompostis elavaid sõnnikuusse jälgides arutletakse selle üle, mida nad söövad, kuidas nende eest hoolitseda ja mida erinevad elusolendid eluks vajavad. Luuakse seosed iseenda tervisele kasuliku ja kahjulikuga (värskes õhus liikumine, tervislik toitumine jms). Laps saab teada, mida teha, et tehismaterjalid loodusesse ei jõuaks ning läbi tehakse ka prügi sorteerimine Tartu loodusmaja või telliva õppeasutuse näitel. Kompostikasti elurikkusega tutvudes saab selgeks luubi korrektne kasutus ja mitmete mullaelanike roll looduses. Programmis rõhutatakse ka jäätmetekke vähendamise olulisust.

SIHTRÜHM: 5–7-aastased lapsed, kokkuleppel ka liitrühmad.

KESTUS JA TOIMUMISE AEG: 60 min, aastaringselt

GRUPI SUURUS: 20 (erandkorras kuni 24)

ÕPPEKEEL: eesti keel

MAKSUMUS: 115 €

PROGRAMMI LÄBIVIIMISE KOHT: Tartu loodusmajas, kuid on tellitav ka haridusasutusse.

ÕPPEPROGRAMMI TEGEVUSED, SISU JA AJAKAVA:

Sissejuhatus (5 min)

Juhendaja tutvustus, eesootava lühitutvustus ja õpieesmärkide seadmine, ajakava, kokkulepped turvaliseks ja koostöiseks olemiseks.

Punktimäng (u 5 min)

„Nähtamatu punkti“ mängu abil jagatakse ringis, mida osalejad hommikusöögiks söid ja seeläbi saadakse teada, kust tulevad meie jäätmed (toidupakendid, ära visatav toit). Rühmaga arutleme, mida erinevate jäätmetega edasi tehakse ja saame teada, kuidas looduses on kõik ringluses.

Töö kompostimislinaga (u 15 min)

Biojätmete näitel uurime ja rühmitame, mida ja mis vahekorras tohib kompostikasti panna. Vermikomposti näitel ning kompostimislinna komplekti toel mõistab laps komposteerimise protsessi ja miks on nii tema kui ka kompostikasti elanike tervise eest vaja hoolt kanda. Vermikompostis elavatest sõnnikuussidest rääkides arutletakse selle üle, mida looduses elavad vihmaussid söövad ja mida erinevad elusolendid eluks vajavad. Luuakse seosed iseenda tervisele kasuliku ja kahjulikuga (värskes õhus liikumine, puhas toit jms).

Puu kasvamise tants (u 10 min)

Ühe elusolendi „jäägid“ on teise elus püsimiseks oluline tugi. Liikumise abil kogetakse seda, et looduses on

kõik omavahel seotud. Lapsed tantsivad „puu kasvamise tantsu“, kus nad jäljendavad liikumise abil puude kasvamist ja eluringi (seeme – väike puu – suur puu – õis – vili – seeme). Juhendaja selgitused aitavad lastel mõista, miks kompost on puudele ja teistele taimedele oluline.

Prügi sorteerimine (5 min)

Erinevat liiki jäätmete sorteerimine. Lapsed vastavad küsimusele, kas me saame kõiki asju visata biojätmete kasti? Arutelu, miks vihmaussid plastmassi ei söö ja miks looduses võib siiski näha nii toidupakendeid, kommipabereid kui ka muud inimestekkelist prahti. Jõutakse selleni mida saame ise teha selleks, et neid meie looduskeskkonnas vähem oleks.

Mis toimub kompostikastis? (u 15 min)

Moodustatakse neli rühma. Seejärel suundutakse luupidega uurima sõnnikuusse ja vermikompostis leiduvat elurikkust (lisaks ussidele on kastis vaadeldavad väikesed teod, tuhatjalad jt).

Õppetegevuse käigus harjutatakse ka enda järje ootamist. Sel ajal saavad lapsed täita ja värvi-

da programmi põhipunkte kordavat nuputamislehte ning uurida kompostikasti elustikku tutvustavat pilti. Nuputamisleht toetab kokkuvõtte ringis teema kordamist.

Kokkuvõte (*u 5 min*)

Korratakse üle kompostimise põhitõed, miks me loodusesse oma toidupakendeid ei viska ja mida teha, kui ei tea, kuhu tekkinud jäätmeid panna. Juhenda- ja küsimustele vastates käiakse läbi programmi põhipunktid. Õpilane saab programmi lõpus kaasa enda töölehe, mida võib rühmas edasi värvida.

ÕPPEPROGRAMMI EESMÄRGID (ÕPITULEMUSED):

- Laps teab, et looduses on kõik omavahel seotud.
- Laps väärtustab puhast keskkonda kuna see toetab tema tervist.
- Laps oskab selgitada, miks on puhas vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.
- Laps nimetab ja kirjeldab, mida sönnikuussid söövad ja oskab sõnastada nende rolli looduses.

- Laps teab, et kompostimine toimub mullaelanike abil (oskab nimetada sönnikuussile lisaks teisi mulla elanikke nagu nt tuhatjalg, teod jt).

- Laps teab, mis on kompost ja kuidas toimub kompostimise protsess vermikompostri ja toidujäätmete näitel.

- Laps õpib sotsiaalseid oskuseid sh kuidas üksteist kuulata, üksteisega arvestada, harjutab, kuidas vajadusel oodata ja töövahendeid jagada.

- Laps mõistab ning oskab põhjendada, miks ja kuidas jäätmeid sorteeritakse.

- Laps oskab teha lihtsamaid loodusvaatlusi luubi abil ja kirjeldada nähtut.

SEOSED ÕPPEKAVAGA JA AINETEVAHELINE LÕI-MING:

Mina ja keskkond

- Suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades, kompides, kuulates;

- Miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- Lõimib erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- Sorteerimise, uurimise, arutelude käigus mõistab ja märkab laps enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;

Keel ja kõne

- Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;

Liikumine

- Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;

- Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;

ÜLDPÄDEVUSED:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- enesekohased oskused

KASUTATAVAD MEETODID JA VAHENDID:

Meetodid: Arutelu, jutustamine, lihtsamate vaatluste tegemine abivahendiga, rühmitamine, liikumine, nuputamislehe täitmine.

Vahendid:

- vermikomposter terraariumis (sisaldab mullaelustiku ja erinevas lagunemise astmes biojätmeid);
- kompostimise protsessi tutvustav lina grupi peale. Komplekti kuulub kompostimislina, kell, 28 karpi biojätmetega (12 märga ehk rohelist ja 12 kuiva ehk pruuni toitu sisaldavat karpi vihmausside söögiga, lisakarpides vesi, õhk, „komposti tee“, kompost) – iga laps saab ühe karbi;

- 6 prügikasti koos jäätmetega (ajaleht, paaritu kinnas/ sokk, patarei jms);
- paar näidist, mida jäätmetest tehakse (fliis, lillepott vms.);
- mullaelustiku vaatluse jaoks pindade puhtana hoidmiseks vakstu, 4 luupi, 4 lusikat, 4 valget vaatlusalust ja kompostikasti elustikku tutvustav pilt (grupi peale);
- nuputamisleht igale lapsele, värvipliatsid

OOTUSED SAATVALE ÕPETAJALE:

- Programmi vältel palume õpetajal toetada juhendajat teemade seostamisel juba õpitu/ kogetuga ja aidata hoida rühmas koostöist õhkkonda. Kaasa antav nuputamisleht on hea põhi rühmas teema kordamiseks.
- Pärast programmi palume õpetajal täita tagasiside küsimustik elektrooniliselt saadetud lingil.

LISAINFO:

- Programm toimub siseruumis. Tartu loodusmaja tultes palume kaasa võtta vahetusjalatsid.
- Programmil on võimalik osaleda ka erivajadustega õpilastel, kuid palume eelnevalt teavitada juhendajat õpperühma tööd puudutavatest eripäradest, et jõuaksime kasutusele võtta õppetööd toetavad kohandused.
- Programmi tellimisel haridusasutusse lisandub programmi maksumusele juhendaja sõidukulu.

LISAINFO JA TELLIMINE:

programmid@tartuloodusmaja.ee

tel +372 527 4180

www.tartuloodusmaja.ee/oppeprogrammid/

JUHENDAJAD:

Aili Elts

Erinevatel teemadel õppeprogrammide läbiviimise kogemused 2009. aastast alates. Mitmete Murakamärgisega jäätmete teemaliste õppeprogrammide looja, kaasautor ja juhendaja. Keskkonda hoidvate süsteemide loomise ja juurutamise kogemus Tartu loodusmaja roheline kontori ja Rohelise kooli võrgustikus huvikooli töörühma eestvedaja ja aktiivse liikmena. Fookusteemad ökoloogia ja linnaloodus.

Liina Niinemägi

Eesti Maaülikooli loodusturismi eriala magister; õppeprogrammide juhendaja 2009. aastast, ringmajanduse programmide ja Kierrätyskeskus piloteerimine Soomes (2024 a).

Aire Orula

EMÜ põllumajandussaaduste tootmine ja turustamine; Luua Metsanduskool retkejuhtimine; Tartu loodusmaja õpetaja, programmijuht. Erinevatel teemadel õppeprogrammide läbiviimise kogemused 2007. aastast alates.

PROGRAMMI AUTORID:

Aili Elts, Tartu loodusmaja
Liina Niinemägi, Tartu loodusmaja

TARTU LOODUSMAJA – TEEVIIT LOODUSE JUURDE

